

SEBASTIAN MORINTZ

1927–1997

În primăvara anului 1997 Sebastian Morintz ar fi împlinit șaptezeci de ani și Colegiul de redacție intenționa să-l sărbătorească, dedicând acest număr celui care a condus cu pricepere, simț de răspundere și neostenit devotament destinele revistei noastre timp de două decenii. Soarta a vrut însă altfel. După o suferință îndelungată, Sebastian Morintz s-a stins din viață la 9 februarie 1997 și astfel, în loc de a-l sărbători pe septuagenar, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, revista *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, colegii, colaboratorii și prietenii din întreaga țară au astăzi trista îndatorire de a-i aduce postum binemeritul omagiu.

Sebastian Morintz s-a născut la 28 aprilie 1927 la Galați. După studiile liceale efectuate în orașul natal, a urmat cursurile Facultății de Istorie a Universității din București, susținând examenul de licență în sesiunea 1951. Și-a început ucenicia în arheologie în 1949, fiind încă student, pe șantierele conduse de profesorul Dumitru Berciu, în Oltenia. În octombrie 1950 a fost numit asistent la Facultatea de Istorie a Universității București și, totodată, asistent la Muzeul Național de Antichități, care în 1956 avea să devină Institutul de Arheologie al Academiei. S-a legat de acest institut, i-a trăit intens viața timp de peste patru decenii, chiar și după pensionare, a contribuit la succesele

și prestigiul instituției, a suferit alături de colegii săi în perioadele mai dificile, a luptat mereu cu curaj pentru a apăra statutul arheologiei și al arheologului. A urcat pe merit toate treptele ierarhiei științifice, de la asistent la cercetător principal I. Între anii 1970 și 1974, sub directoratul profesorului D. M. Pippidi, a îndeplinit cu energie, dar totodată cu modestie și discreție, funcția de director adjunct științific al Institutului. În 1972 a devenit redactor-șef al revistei noastre, pe care timp de douăzeci de ani a condus-o zi de zi, cu devotament și pasiune.

Acest *curriculum* bogat spune însă prea puțin, mult prea puțin despre ce a realizat Sebastian Morintz într-o viață dedicată total arheologiei, despre ce a reprezentat el în știința noastră. A avut norocul de a se forma și de a lucra în anii tinereții sub îndrumarea sau în preajma unor măștri, precum Ion Nestor, Dumitru Berciu, C. S. Nicolăescu-Plopșor, Dorin Popescu, D. V. Rosetti. A avut șansa de a se lansa în arheologie într-o vreme când, în ciuda tuturor greutăților, prin campanii intense de săpături s-a desenat o nouă hartă arheologică a României, cu numeroase noi situri de referință și, totodată, cu numeroase culturi pre- și protoistorice necunoscute până atunci. Printr-o neobosită activitate de teren a contribuit considerabil, alături de profesorii și colegii săi, adesea însă de unul singur, la îmbogățirea hărții arheologice a țării. O listă, desigur incompletă, a șantierelor pe care a lucrat cuprinde așezări și necropole importante, precum Verbicioara, Verbița, Sălcuța, Balta Verde și Insula Banului, în Oltenia, București–Dealul Mihai Vodă și Ciurel, Cernica, Vidra, Târgșor, Chilia, Teiu, Radovanu, Spanțov, Oltenița, Sultana. Ulmu și Coslogeni, în Muntenia, Cernavoda, Hârșova, Tariverdi, Hamangia, Enisala și Babadag, în Dobrogea, Bârsești și Pădureni în Moldova, Sâncrăieni în Transilvania. Li se adaugă cercetări periegetice și săpături de salvare, cum au fost cele din zona Porților de Fier I.

Multe dintre aceste stațiuni au fost pentru prima oară cercetate de către Sebastian Morintz, singur sau în colaborare, iar unele au devenit siturile eponime ale unor culturi noi, definite de el, înșiruite într-un larg spațiu de timp, de la neolitic la evul mediu. A fost alături de profesorul D. Berciu, în anii 1952–1961, la descoperirea și cercetarea primelor monumente ale culturii Hamangia (așezarea eponimă, necropola de la Cernavoda), iar ulterior, în 1966 și 1968, a identificat pe Grădiștea Coslogeni un aspect timpuriu al acestei culturi, contemporan fazei Boian I. Săpăturile întreprinse în așezarea neolitică de la Cernica (1961–1968) i-au permis să pună în evidență rolul culturii Dudești în formarea culturii Vădastra (II), iar acelea de la Spanțov (1952, 1956, 1959 și 1962) au dus la precizarea aspectului final al culturii Boian (IV) și la identificarea, pentru întâia oară, a unor fortificații din fazele III–IV ale acestei culturi. Prin săpăturile efectuate la Vidra (împreună cu D. V. Rosetti, 1958) și la Teiu, jud. Argeș (1959) au fost identificate și primele fortificații gumelnițene.

Lui Sebastian Morintz arheologia românească îi datorează o serie de contribuții temeinice (unele în colaborare cu P. Roman) privitoare la obscura „perioadă de tranziție de la neolitic la epoca bronzului” în regiunea Dunării

de Jos. Ridicarea cu circa un mileniu a datei finale a culturilor eneolitice, caracterizarea culturilor Cernavoda I, II și III în relație cu culturile contemporane din sud-estul Europei, datarea mormintelor cu ocră din Moldova, Muntenia și Moldova nu numai la sfârșitul eneoliticului și în „perioada de tranziție”, ci și, chiar în majoritate, în epoca timpurie și mijlocie a bronzului sunt astfel de contribuții rămase mereu actuale.

Cu deosebită pasiune s-a aplecat Sebastian Morintz asupra epocii bronzului din spațiul carpato-balcanic, iar mărturie grăitoare stă primul volum al *Contribuțiilor arheologice la istoria tracilor timpurii*, apărut în 1978 și distins cu Premiul „Vasile Pârvan” al Academiei. Pentru a ajunge la această operă, autorului i-au fost necesari lungi ani de acumulări în muzee și biblioteci, precum și de investigații active în teren. Sintezei i-au premers cercetări prin care Sebastian Morintz, împreună cu colaboratorii și prietenii săi de-o viață Dinu V. Rosetti, respectiv Niță Anghelescu și Barbu Ionescu, a definit un nou aspect al bronzului timpuriu din Subcarpații Munteniei (mormintele cu ciste de la Cetățenii din Deal, 1958–1959) și, desigur de o importanță mai mare, cultura Coslogeni din bronzul târziu, din sud-estul țării (descoperirile de la Grădiștea Coslogeni, Ulmu, Lupșanu etc.).

Cu egală pasiune și competență s-a dedicat Sebastian Morintz studiului primei epoci a fierului și nu putem decât regreta faptul că un al doilea volum al *Contribuțiilor*, ce trebuia să trateze această epocă, nu a ajuns se fie finalizat. De pe urma sa rămân însă contribuții decisive pentru cunoașterea Hallstatt-ului timpuriu și mijlociu la Dunărea de Jos. Începute în 1962 și continuate, în ciuda greutăților și privațiunilor, până la apusul vieții sale, săpăturile de la Babadag au devenit un reper solid pentru reconstituirea epocii hallstattiene timpurii în spațiul istro-pontic, în relație cu Europa est-centrală, Balcanii și Anatolia (Troia). În același cadru cronologic se situează și săpăturile efectuate în colaborare cu P. Roman pe Insula Banului (1966–1967), care i-au prilejuit lui Sebastian Morintz definirea culturii cu același nume și evidențierea rolului pe care ea l-a jucat în formarea culturilor hallstattiene timpurii din zona Dunării de Jos (Babadag), din Moldova (Cozia) și din Balcani (Pšeničevo). De aici rezulta și concluzia majoră a unității culturii tracice dintre Carpați și Rodope în secolele XI–VIII a.Chr., precum și confirmarea arheologică a prezenței tracilor la Troia.

Dacă, evident, cele mai importante contribuții ale lui Sebastian Morintz privesc epoca preistorică, cele relative la epoca protoistorică și istorică (geto-dacă, migrații și evul mediu) sunt mai puțin numeroase, dar tot atât de valoroase și de durabile. Ele stau mărturie despre neobișnuita curiozitate științifică, despre capacitatea de a-și lărgi permanent câmpul preocupărilor, despre întinderea cunoștințelor lui Sebastian Morintz, care se plasează astfel mai aproape de generația măștrilor săi (exemplul cel mai strălucit fiind Ion Nestor), decât de aceea care îi urmează, dominată de hiperspecializare.

Prin săpăturile de la Bârsești (1955–1958), Sebastian Morintz a pus pentru prima dată în evidență cultura geților din zona Carpaților de curbură, din epoca primelor atestări istorice. Curând avea să se vadă că *grupul Bârsești* era doar o parte a unui complex cultural mai larg, cunoscut sub numele de *complexul Bârsești–Ferigile*. Cea de-a doua epocă a fierului nu i-a reținut în chip special atenția, în schimb o importantă săpătură de salvarc (Chilia, 1958–1959) și două mominte descoperite fortuit (Focșani, Căscioarele) i-au oferit prilejul unor studii importante, deschizătoare de drumuri, despre cultura populației băștinașe din vestul Munteniei în epoca romană, respectiv despre prezența sarmaților în spațiul extracarpatic în aceeași vreme. Un spațiu și o epocă istorică, până atunci prea puțin cunoscute, începeau să prindă contururi mai clare. În sfârșit, trebuie amintită aici și contribuția săpăturilor întreprinse de Sebastian Morintz în stațiunea de la Ciurel (București) la definirea și caracterizarea culturii Ipotești-Ciurel-Cândești, din secolele VI–VII.

Și după evocarea acestui impresionant șir de contribuții fundamentale, care, fără nici un dubiu, îi asigură lui Sebastian Morintz un loc de frunte în arheologia românească din a doua jumătate a secolului nostru, portretul său rămâne incomplet. Numelor de situri cercetate și publicate, culturilor pe care le-a definit pentru întâia oară, numeroaselor titluri tipărite de unul singur sau în colaborare, ar trebui să li se alăture mărturiile celor ce l-au cunoscut îndeaproape. Autorul acestor rânduri a avut șansa de a-și fi făcut în parte ucenicia pe șantiere sub îndrumarea nemijlocită a lui Sebastian Morintz (Oinac, Ciurel), de a-i fi fost coleg vreme de trei decenii în Institutul de Arheologie din București și de a fi lucrat peste douăzeci de ani sub conducerea sa în redacția acestei reviste. Timp probabil suficient pentru a pătrunde dincolo de aparențe, pentru a-l cunoaște sau măcar a-l intui pe Sebastian Morintz ca om și cercetător. Acum, la despărțire, ca și peste ani, imaginea cu care vom rămâne este aceea a savantului care a trăit numai și numai *pentru și prin arheologie*. Apariție simplă, discretă, el se aprindea până la incandescență atunci când în miezul discuției se afla o problemă arheologică care îl pasiona și, cum s-a văzut, prea puține erau domeniile în care el se nu fi avut o experiență sau o opinie personală. Înzestrat cu un spirit viu, cu o curiozitate nepotolită, cu o forță de muncă pe măsura capacității sale de a se devota științei, Sebastian Morintz a fost un reprezentant de frunte al generației elevilor elevilor lui Pârvan, a fost *arheologul prin excelență*. Prin plecarea lui spre alte tărâmuri arheologia românească suferă o grea pierdere. A dispărut dintre noi un mare truditor pe ogorul științei, de la care puteam încă aștepta rezultate importante. A rămas însă printre noi exemplul arheologului împătimit, devotat fără limite meseriei sale.

Să-i fim recunoscători lui Sebastian Morintz atât pentru opera sa, cât și pentru pilda sa demnă de urmat!

Odihnească-se în pace!

LISTA LUCRĂRILOR LUI SEBASTIAN MORINTZ

MONOGRAFII

1. *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii, I. Epoca bronzului în spațiul carpato-balcanic*, București, 1978, 216 p.
2. *Bucureștii de odinioară în lumina săpăturilor arheologice* (sub red. I. Ionașcu), cap. I. *Din cele mai vechi timpuri și până la formarea Bucureștilor* (în colaborare cu D. V. Rosetti), București, 1959, p. 11–47.

STUDII ȘI ARTICOLE

3. *Novaja gal'štatskaja grupa v Moldove, Dacia*, N. S. 1, 1957, p. 117–132.
4. *Nekotorye voprosy sarmatskogo naselenija v Moldove i Muntenii v svjazi s fokšanskim pogrebeniem*, Dacia, N. S. 3, 1959, p. 451–470.
5. *Ein sarmatisches Grab aus Căscioarele*, Dacia, N. S. 4, 1960, p. 553–560.
6. *Novyj oblik dakijskoj kul'tury v rimskaju epohu (Otkrytija v Kilii, r-n Vedeia, obl. Pitești)*, Dacia, N. S. 5, 1961, p. 395–414.
7. *Tipuri de așezări și sisteme de fortificații și de împrejmuire în cultura Gumelnița*, SCIV 13, 1962, 2, p. 273–264.
8. *O așezare Boian fortificată*, SCIV 14, 1963, 2, p. 275–282.
9. *Die jungsteinzeitlichen Funde in Cernica (Bukarest)*, Dacia, N. S. 7, 1963, p. 27–89 (în colaborare cu Gh. Cantacuzino).
10. *Quelques problèmes concernant la période ancienne du Hallstatt au Bas-Danube à la lumière des fouilles de Babadag*, Dacia, N. S. 8, 1964, p. 101–118.
11. *Cercetarea Hallstattului timpuriu în România*, SCIV 16, 1965, 3, p. 451–462 (în colaborare cu Eugenia Zaharia).
12. *La station et la nécropole néolithique de Cernica*, în *Atti del VI Congresso internazionale delle Scienze Preistoriche et Protoistoriche II*, Roma, 1965, p. 237–241 (în colaborare cu Gh. Cantacuzino).
13. *Descoperirile arheologice de la Cernica și importanța lor pentru cunoașterea vechilor culturi din țara noastră* (cap. *Așezările neolitice*), *MatIstMuzBuc* 6, 1968, p. 9–15.
14. *Cercetări arheologice în împrejurimile orașului Oltenița (1958–1967)*, SCIV 19, 1968, 1, p. 95–128 (în colaborare cu Barbu Ionescu).
15. *Aspekte des Ausgangs des Äneolithikums und der Übergangsstufe zur Bronzezeit im Raum der Niederdonaü*, Dacia, N. S. 12, 1968, p. 45–128 462 (în colaborare cu P. Roman).
16. *Asupra perioadei de trecere de la eneolitic la epoca bronzului la Dunărea de Jos*, SCIV 19, 1968, 4, p. 553–573 (în colaborare cu P. Roman).
17. *Un nou grup hallstattian timpuriu în sud-vestul României – Insula Banului*, SCIV 20, 1969, 3, p. 393–423 (în colaborare cu P. Roman).
18. *Über die Chronologie der Übergangszeit vom Äneolithikum zur Bronzezeit in Rumänien*, Dacia, N. S. 13, 1969, p. 61–71 (în colaborare cu P. Roman).
19. *O nouă cultură a epocii bronzului în România. Cultura de tip Coslogeni*, SCIV 21, 1970, 3, p. 373–415 (în colaborare cu N. Angelescu).
20. *Cu privire la cronologia perioadei de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului în România*, SCIV 21, 1970, 4, p. 557–570 (în colaborare cu P. Roman).
21. *Around de l'origine et de l'évolution du Hallstatt ancien en Roumanie*, în *Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques I*, Praga, 1970, p. 729–732.

22. *Probleme ale Hallstatt-ului timpuriu din zona istro-pontică în lumina cercetărilor de la Babadag*, Peuce 2, 1971, p. 19–25.
23. *Probleme ale epocii bronzului în Dobrogea*, Pontica 5, 1972, p. 53–58.
24. *Über die Übergangsperiode vom Äneolithikum zur Bronzezeit in Rumänien*, în *Symposium über die Entstehung und Chronologie der Badener Kultur*, Bratislava, 1973, p. 259–296 (în colaborare cu P. Roman).
25. *Cultura Cernavoda II. Așezarea din sectorul b de la Cernavoda*, SCIV 24, 1973, 3, p. 373–405 (în colaborare cu D. Berciu și P. Roman).
26. *Cercetări arheologice la Hârșova și împrejurimi*, SCIVA 25, 1974, 1, p. 47–69 (în colaborare cu D. Șerbănescu).
27. *Sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului în spațiul carpato-balcanic*, RevIst 27, 1974, 6, p. 901–905.
28. *Câteva considerații cu privire la complexul cultural Sabatinovka-Coslogeni-Noua*, Peuce 6, 1977, p. 23–29.
29. *Probleme privind originea tracilor în lumina cercetărilor arheologice*, RevIst 30, 1977, 8, p. 1465–1488.
30. *Începuturile istoriei geto-dacilor în opera lui Vasile Pârvan (de la indo-europeni la geto-dacii din a doua epocă a fierului)*, SCIVA 33, 1982, 3, p. 269–301.
31. *Les Thraces et la Troie dans le dernier quart du Ier millenaire av. n. è.*, Thracia Pontica 1, 1982, p. 151–155.
32. *Rezultatele cercetărilor de la Radovanu, punctul „Gorgana a doua” (jud. Călărași)*, Thraco-Dacica 6, 1985, p. 5–30 (în colaborare cu D. Șerbănescu).
33. *Noi date și probleme privind perioadele hallstattiană timpurie și mijlocie în zona istro-pontică (Cercetările de la Babadag)*, Thraco-Dacica 8, 1987, p. 39–71.
34. *Complexul hallstattian timpuriu cu ceramică imprimată*, Symposia Thracologica 5, Miercurea-Ciuc, 1987, p. 106–108.
35. *Aspecte și probleme ale Hallstattului timpuriu din sud-vestul României*, Symposia Thracologica 6, Piatra Neamț, 1988, p. 58–60.
36. *Aspecte și probleme noi referitoare la cultura Babadag*, Symposia Thracologica 7, Tulcea, 1989, p. 262–265.
37. *Probleme privind perioada hallstattiană timpurie în centrul Câmpiei Române*, Symposia Thracologica 8, Satu Mare–Carei, 1990, p. 134–135.
38. *Din nou despre Hallstattul din sud-estul României*, Thraco-Dacica 11, 1990, p. 99–115.

RAPOARTE DE SĂPĂTURĂ

39. *Șantierul Spașov*, SCIV 4, 1953, 1–2, p. 220–239 (în colaborare).
40. *Șantierul Histria*, SCIV 4, 1953, 1–2, p. 90–152 (în colaborare).
41. *Cercetări arheologice în raionul Giurgiu (regiunea București)*, SCIV 4, 1953, 3–4, p. 758–761 (în colaborare cu Eug. Comșa).
42. *Săpăturile arheologice din sectorul Mihai Vodă*, în *Studii și materiale privind istoria României I*, București, 1954, p. 322–409 (în colaborare cu Gh. Cantacuzino); același text în *București. Rezultatele săpăturilor arheologice și ale cercetărilor istorice din anul 1953 I*, București, 1954, p. 45–132.
43. *Șantierul arheologic Cernavoda*, SCIV 6, 1955, 1–2, p. 151–163 (în colaborare cu D. Berciu și P. Diaconu).
44. *Șantierul arheologic Cernavoda*, Materiale 3, 1957, p. 83–92 (în colaborare cu D. Berciu).
45. *Șantierul arheologic Verbicioara*, Materiale 3, 1957, p. 179–183 (în colaborare cu D. Berciu și I. Maximilian).
46. *Săpăturile de la Bârsești. Raport preliminar*, Materiale 3, 1957, p. 219–226.
47. *Șantierul arheologic Suceava*, Materiale 4, 1957, p. 239–278 (în colaborare).
48. *Săpăturile de la Cernavoda*, Materiale 5, 1959, p. 99–106 (în colaborare cu D. Berciu).
49. *Săpăturile de la Spașov*, Materiale 5, 1959, p. 163–173 (în colaborare cu C. Preda).

50. *Săpăturile de la Bârsești-Vrancea*, Materiale 5, 1959, p. 355–361.
51. *Săpăturile arheologice de la Târgșorul Vechi*, Materiale 5, 1959, p. 619–629 (în colaborare cu Gh. Diaconu, D. V. Rosetti și Gh. Cantacuzino).
52. *Șantierul arheologic București*, Materiale 5, 1959, p. 631–654 (în colaborare cu Gh. Cantacuzino și D. V. Rosetti).
53. *Săpăturile de la Cernavoda*, Materiale 6, 1959, p. 95–105 (în colaborare cu D. Berciu și P. Roman).
54. *Săpăturile de la Bârsești*, Materiale 6, 1959, p. 231–236.
55. *Săpăturile de la Pădureni*, Materiale 6, 1959, p. 487–495 (în colaborare cu Gh. Bichir).
56. *Șantierul arheologic Târgșor*, Materiale 6, 1959, p. 727–745 (în colaborare).
57. *Șantierul arheologic București*, Materiale 6, 1959, p. 757–788 (în colaborare).
58. *Șantierul arheologic Cernavoda*, Materiale 7, 1961, p. 49–55 (în colaborare).
59. *Săpăturile de la Vidra*, Materiale 7, 1961, p. 71–78 (în colaborare cu D. V. Rosetti).
60. *Săpăturile de la Bârsești*, Materiale 7, 1961, p. 201–207.
61. *Săpăturile de la Chilia*, Materiale 7, 1961, p. 441–448.
62. *Șantierul arheologic București*, Materiale 7, 1961, p. 657–680 (în colaborare).
63. *Săpăturile de la Chilia (Olt)*, Materiale 8, 1962, p. 513–519.
64. *Săpăturile de la Țifești*, Materiale 8, 1962, p. 521–526 (în colaborare cu N. Harțuchi).
65. *Săpăturile de salvare de la Spanțov*, Materiale 8, 1962, p. 615–621 (în colaborare cu B. Mitrea și C. Preda).
66. *Săpăturile arheologice de la București*, Materiale 8, 1962, p. 761–794 (în colaborare).
67. *Cercetări arheologice în zona viitorului lac de acumulare al hidrocentralei „Porțile de Fier”*, SCIV 16, 1965, 2, p. 395–406 (în colaborare).
68. *Săpăturile de la Babadag. 1973–1974. 1977–1981*, Materiale și cercetări arheologice (A XVI-a sesiune anuală de rapoarte, Vaslui 1982), București, 1986, p. 58–64.
69. *Așezarea din prima epocă a fierului de la Babadag*, în *Cercetări arheologice în aria nord-tracă I*, București, 1995, p. 222–235 (în colaborare cu G. Jugănaru și M. Munteanu).

CRONICI

70. *Aspecte din colaborarea dintre arheologii români și sovietici*, SCIV 9, 1958, 1, p. 158–162 (în colaborare cu Eug. Comșa).
71. *Seminarul româno-sovietic de arheologia orânduirii comunei primitive*, SCIV 14, 1963, 1, p. 227–235.
72. *Rumyno-sovetskij seminar po arheologii pervobytno-obščinnogo stroja*, Dacia, N. S. 8, 1964, p. 405–414.
73. *Les fouilles archéologiques en Roumanie (1971)*, Dacia N. S. 16, 1972, p. 325–357.
74. *Les fouilles archéologiques en Roumanie (1972)*, Dacia N. S. 17, 1973, p. 361–398.
75. *Profesorul D. Berciu la a 70-a aniversare*, SCIVA 28, 1977, 3, p. 297–305.
76. *Aspecte și probleme privind istoria veche a Chinei*, SCIVA 29, 1978, 3, p. 397–405 (în colaborare cu M. Petrescu-Dîmbovița).
77. *Barbu Ionescu (necrolog)*, SCIVA 32, 1981, p. 157–159.
78. *Dorin Popescu (necrolog)*, SCIVA 39, 1988, 1, p. 73–78.
79. *Vladimir Dumitrescu (necrolog)*, SCIVA 42, 1991, 3–4, p. 105–108.

COLABORĂRI LA ENCICLOPEDII

80. *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas* (sub red. Jan Filip) I–II, Praga, 1966–1969.
81. *Dicționar de istorie veche a României* (sub red. D. M. Pippidi), București, 1976.
82. *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României* (sub red. C. Preda) I–II, București, 1994–1996.

